

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1899. február 18-án.

Jelen vannak: *Leövey Sándor* elnöklése mellett *Bartos Fülöp*, *Böngérfi János*, *De Gerando Antonia*, *Doroghsági Dénesné*, *Gyomlay Gyula*, *Geőcze Sarolta*, *Gallauner Luiza*, *Gyulay Béla*, *Gyulay Béláné*, *György Aladár*, *Halász Ferencz*, *Kovács János*, *Károly Gy. Hugó*, *Komáromy Lajos*, *Kozma Gyula*, *Kerékgyártó Elek*, *Kempelen Gyuláné*, *Lakits Vendel*, *Lederer Ábris*, *Mártonffy Géza*, *Marmula János*, *Nagy László*, *Négyesy László*, *Peres Sándor*, *Radó Vilmos*, *Szuppán Vilmos*, *Sebestyénné Stetina Ilona*, *Szabó József*, *Somogyi Géza*, *Volenszky Gyula*, *Vendler Irma*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezekon kívül számos nő és férfi vendég.

I. Elnök az ülést megnyitja. A felolvasó asztalhoz *De Gerando Antonia* ült s felolvasta: «*A művészet szerepe a tanításban*» című értekezését. A Társaság az érdekes előadást megéljenezte és a felolvasó úrnőnek köszönetet szavazott. (Az értekezést l. a jelen füzetben.)

II. *Dr. Gyulay Béla* «*A polgári leányiskolák reformja*»-ról tartott felolvasást. (L. folyóiratunk jelen számát.)

A felolvasást érdekes eszmecsere követte. Először is *Szuppán Vilmos* fejtette ki nézeteit. A tételekre egyenkint nem akar reflektálni; észrevételei inkább általános természetűek. Előadó igazságtalanul vádolta a felső leányiskolát, mely oka lenne annak, hogy a polgári iskola másodrendű intézménynyé süllyedt volna. A vádat talán meg is lehetne fordítani, mert tény az, hogy a fejlődés lehetőségétől épen a felső leányiskolát fosztották meg a polgári leányiskolák. De nem akar szemrehányást tenni s csak azt kívánná, ne legyen egyik a másikának irigye. A célét, melyet előadó a polg. leányiskolák számára kijelölt, helyesnek tartja. Ő is kívánja, hogy ne csak általános és széleskörű műveltséget nyújtson az iskola, hanem karöltve járjon vele bizonyos hasznossági szempont is. Úgy tudja azonban, hogy a tanulóknak 20%-a végzi el a tanfolyamot egészen s tanul tovább. A legtöbb kimegy az életbe s inkább ezekre való tekintettel kellene az iskolát reformáltatni. Nem érthet egyet az előadónak abbeli javaslatával, mely a polg. leányiskola további kibővítését célozza. Elegetdőnek tartja a fennálló évfolyamot, mert hiszen a tapasztalat bizonyítja, hogy a növendékeknek csakis mintegy a fele folytatja tovább tanulmányait a 3. és 4. osztályban. Ez nem is lehet másként, mert a hol nincsen vagy a házban, ott a leányt már 14 éves korában otthon tartják s a háztartásban való segédkezésre fogják. A tanerők képzésére

vonatközölag éppen ma olvasott fel De Gerando igen figyelemre méltó fejtegetéseket s ő is azt kívánja, a tanár legyen művész és ne mesterember.

Kerékgyártó Elek röviden reflectál a nagygyűlésen mondott elnöki megnyitóra s örömmel fogadja, hogy a polg. leányiskolák reformját is megbeszélés tárgyává teszi a Társaság. Előadónak fejtegetései azonban nem elégtették ki. Nem barátja a folytonos tanterv-revisióknak. Előadó tervezete nem azt mutatja ki, hogy mennyiben nem felel meg a tanterv a nemzeti, valamint a vallás-erkölcsi nevelésnek, de annál inkább meghódolt a mindent elernyesztő hasznossági elvnek. Sajnálattal tapasztalja, hogy a polgári iskolának nem az a célja már többé, hogy a polgári életnek neveljen tagokat, nevelje azokat nemzeti és vallásos alapon. Nem a tanterv és a tanerők itt a hibásak. Szerinte sokat rontanak e tekintetben a tankönyvek, melyek nem veszik tekintetbe külön a leányok s külön a fiúk fejlődését, hanem iratnak fiúk s leányok számára egy és ugyanazt. Ez nem helyes! A családi követelményeket nem méltatják s e mellett igen szárazak. Előadó azt akarná, hogy a polg. leányiskola kész gazdaszszonyt adjon; vajjon ad-e kész férfit a középiskola? Ezt soha sem érjük el. Ne is kívánjuk. A polgári leányiskola megteremtői iránt hálás tiszteletet kell érezni, mi azonban a hasznossági elvnek megfelelőleg eltérttük útjáról. Úgy látja tehát, hogy itt vissza kell fejleszteni az intézményt s újra a nemzeti és vallásos szempontra terelni. Elfogadja azonban az előadónak azt a javaslatát, mely a négy éves tanfolyamot ötre akarja bővíteni, mert kívánatos, hogy a leányok 15 éves korukig járjanak iskolába. De az utolsó tanfolyamban nem a háztartásra kellene a figyelmet fordítani, mint inkább arra, hogy a kertészet és gyümölcsészet iránt gyujtsunk érdeklődést leendő honleányaink elméjében és szívében egyaránt. Azzal végzi felszólalását; «Ültessük vissza iskoláink falai közé az idealismust-és sokkal boldogabb lesz a nő.» *Somogyi Géza* nem tartja helyesnek, hogy fiúk és leányok nevelése között olyan szigorú válaszfal vonassék. Külön tantervet fiúk és külön tantervet a leányok számára szükségtelennek tart. Hangsúlyozza a szerves egység szükségét. Ezt nemcsak a polgári iskolánál kívánja, sokkal inkább a népiskoláknál és felsőbb fokú intézeteknél. A népiskolai törvény okvetetlenül reformálandó. Felsorolja ez intézetek lényeges hiányait, különösen kiemelve, hogy az állami eszme nem talál elég méltánylást. Tiltakozik olyan szervezet és irányzat ellen, mely a népiskola megrövidítését czélozza. Ma nincsen népiskolánk. Nagyon megelégednék, ha a népiskola hat osztálya az előirt tananyagot teljesen feldolgozná. A népiskola öt és hat osztályát kellene inkább kiépíteni. Ha igaz hazafiak akarnánk lenni, perhorreskálnánk olyan törekvéseket, a melyek a népiskolát megcsonkítani képesek. Dr. Rein a nyolcz osztályú népiskolát követeli; nekünk legalább a hat osztályból nem volna szabad engednünk. Tényleg a polgári iskolák is

középiskolai rangra törekszenek. Ez nem helyes és kívánna, inkább maradjanak meg a népiskola keretében. Hivatkozik a lapok közleményeire, hogy az iskola nem felel meg feladatának. Mi ezt a sajtóvéleményt kicsinyeljük, pedig ez sem helyes. Inkább kutassuk az okokat. A népiskola, mint alapvető intézmény nem részesül kellő méltatásban. Kovács János titkár úgy látja, hogy az előadó és Szuppán ellenkező tapasztalatokra jutottak, pedig ő a maga részéről mindkettő véleményét össze tudná egyeztetni. Vannak községek, a hol a négy osztály elég, de olyanok is vannak, a hol ez nem elég. A fiúknál a qualificatio szempontja uralkodik, a leányiskolák nincsenek ebben a kényszerhelyzetben. A leányiskolák inkább a társadalmi szükségleteket akarják kielégíteni, mit csak akkor alkalmaznak helyesen, ha egyuttal összhangzásba hozzák az élet követelményeivel is. Tehát nem helyesli, ha minden polgári leányiskola kibővítettnek; ezt csak ott javasolná, a hol a szükség erre utalja az iskola-fenntartókat. Háztartási iskolára a fővárosban szükség van, vidéken erre bizony nincsen szükség. Maradjon meg tehát a polgári iskola törzse négy osztályúnak, de adjuk meg a szabadságot, hogy a hol a szükség megkívánja, magát kiegészíthesse. Gyúlay Béla előadó zárószavában reflectál az egyes szónokok szavaira s újra hangsúlyozza, hogy a nőt külön kell nevelni, a hat osztályú népiskola ma még utópia, nem törekszik a népiskola megkárosítására, nem fogadja el Kovács közvetítő javaslatát és mivel érveit a szónokok nem döntötték meg, ragaszkodik javaslatához. A vita véget ért.

III. A felolvasó ülést a rendes tagok zárt ülése követi. Titkár javaslatára kültagokul felvételtek: *Kömives József* (Arad), *Komlóssy Antal* (Paks), *Laczó Endre* (B.-Csaba), *Killyéni Endre* (Hosszúfalú), *Flaschner Vilmos* (Oravicza). Az ülés véget ér.

BEKÜLDÖTT MŰVEK.

Deutsches und ungarisches Wörterbuch. Német és magyar szótár. Szerkesztették *Simonyi Zsigmond* és *Balassa József*. Első, német-magyar rész. Budapest, Franklin-Társulat. 1899. (nagy) 8.-r. 474 l. Ára füzve 3 frt., félbörkötésben 4 frt.

(Hosszú idő óta ez az egyetlen nagyobb német szótárunk. A régiek már elavúltak, mivel egyrészt számos mondvcsinált és soha közforgalomba nem került szót tartalmaznak (a mivel megtévesztik a magyarul tanuló németet), másrészt nincs meg bennök az újabb évtizedek találmányainak, intézményeinek, divatainak neve, továbbá a német és magyar újabb nyelvtisztítások elfogadott terméke. Ez a szótár ezeket lehetőleg fölvette, s különös gondot fordít a szólások fordítására. Külsőleg a szótár három hasá-